

Der folgende Text soll in angemessenes Deutsch übersetzt und durch die Bearbeitung der unter II. gestellten Aufgaben sprachlich erläutert werden.

I. Übersetzung

1   Quando igitur orator est vir bonus, is autem citra virtutem in-
2   tellegi non potest, virtus, etiam si quosdam impetus ex natura
3   sumit, tamen perficienda doctrina est: mores ante omnia oratori
4   studiis erunt excolendi atque omnis honesti iustique disciplina
5   pertractanda, sine qua nemo nec vir bonus esse nec dicendi peri-
6   tus potest - nisi forte accedemus iis qui natura constare mores
7   et nihil adiuvari disciplina putant, scilicet ut ea quidem quae
8   manu fiunt atque eorum etiam contemptissima confiteantur egere
9   doctoribus, virtutem vero, qua nihil homini quo ad deos immorta-
10   lis propius accederet datum est, obviam inlaboratam tantum quia
11   nati simus habeamus. Abstinentis erit qui id ipsum quid sit absti-
12   nentia ignoret? Et fortis, qui metus doloris mortis supersti-
13   tionis nulla ratione purgaverit? Et iustus qui aequi bonique
14   tractatum, qui leges quaeque natura sunt omnibus datae quaeque
15   propriae populis et gentibus constitutae, numquam eruditore
16   aliquo sermone tractarit? O quam istud parvum putant quibus tam
17   facile videtur! Sed hoc transeo, de quo neminem qui litteras vel
18   primis, ut aiunt, labris degustarit dubitaturum puto. Ad illud
19   sequens praevertar, ne dicendi quidem satis peritum fore qui non
20   et naturae vim omnem penitus perspexerit et mores praeceptis ac
21   ratione formarit. Neque enim frustra in tertio de Oratore libro
22   L. Crassus cuncta quae de aequo iusto vero bono deque iis quae
23   sunt contra posita dicantur propria esse oratoris adfirmat, ac
24   philosophos, cum ea dicendi viribus tuentur, uti rhetorum armis,
25   non suis. Idem tamen confitetur ea iam esse a philosophia peten-
26   da, videlicet quia magis haec illi videtur in possessione earum
27   rerum fuisse. Hinc etiam illud est quod Cicero pluribus et libris
28   et epistulis testatur, dicendi facultatem ex intimis sapientiae
29   fontibus fluere, ideoque aliquamdiu praeceptores eosdem fuisse
30   morum atque dicendi. Quapropter haec exhortatio mea non eo per-
31   tinet, ut esse oratorem philosophum velim, quando non alia vitae
32   secta longius a civilibus officiis atque ab omni munere oratoris
33   recessit. Nam quis philosophorum aut in iudiciis frequens aut
34   clarus in contionibus fuit? Quis denique in ipsa quam maxime
35   plerique praecipiant rei publicae administratione versatus est?
36   Atqui ego illum quem instituo Romanum quendam velim esse sapien-

37 tem, qui non secretis disputationibus sed rerum experimentis
38 atque operibus vere civilem virum exhibeat.

Herbst 1998

- 2 -

II. Sprachliche Erläuterungen

1. Erklären Sie die Konstruktion von **constare** (Z.6)!
2. Welcher Kasusgebrauch liegt bei **metus doloris mortis superstitionis** (Z.12f.) vor?
3. Erklären Sie den Gebrauch von **idem** in Z.25!